

168 sati tišine

**KATERINA
DUDA**

**TU JE SVAKI PROSTOR
PREVRIJEDAN JER JE TURISTIČKI
MOGUĆ ZA BILO ŠTO.¹**

U Dubrovnik sam, po zadatku umjetničkog istraživanja, prvi put doputovala u studenome 2016.² Zanimalo me kako grad, čija se svakodnevnica prilagodila turizmu, živi izvan sezone i što se događa u dvama specifičnim trenucima: početkom studenoga i krajem ožujka. Studeni, mjesec koji znači predah, predstavlja dugoočekivani odmor, onaj do kojega dane počinjemo odbrojavati već u svibnju, uz prve nepodnošljive gužve. Kraj ožujka činio mi se kao trenutak tik pred novi turistički ciklus, trenutak koji sažima iščekivanje i pripremu za početak, zadnje periode tišine u gradu.

¹ Citati su fragmenti iz razgovora sa stanovnicima grada.

² U gradu sam provodila vrijeme u nekoliko navrata od kraja 2016. do početka 2018. u sklopu istraživačke rezidencije u organizaciji Art radionice *Lazareti*. Prikupljeni šaroliki materijal okupljen je u multimedijjski rad *Hvala, a sad više ništa*. U produkciji Art radionice *Lazareti* izdana je i umjetnička knjiga s dijelom materijala.

FOTOGRAFIJE SNIMLJENE U
POST SEZONI 15. – 30. 11. 2016.

MJERA

115

Zanimalo me na koji je način turizam u Dubrovniku prisutan i onda kada ga izgled nema, kako je utkan u gradsku scenografiju i kako se život organizira prema kalendarskim mjesecima. Na tragu toga postavila sam pitanje stanovnicima grada o tome kako zamišljaju idealan Dubrovnik.³ Iza tog pitanja krilo se jedno drugo: Je li moguće razgovarati o Dubrovniku, a da se ne spomene turizam, ili bez nostalgije i ideje o prošlosti Grada?

**NIJE TO NOSTALGIJA,
TO SU, U BITI, STVARI KOJE SU
ČOVJEKU POTREBNE ZA ŽIVOT.**

**NEMOJ MI PRIČAT O OBNOVI
KATEDRALE, DAJ MI VODU
ČISTU DA PIJEM. E, ONDA
MOŽEMO RAZGOVARAT O
SVEMU DRUGOME.**

**PRAVO NA SAN.
PRAVO NA ČISTU VODU.
PRAVO NA NEZATROVANO MORE.**

- Dubrovnik jest idealan, u smislu arhitekture, klime i prirode, jest. – nerijetko bi kazivači započinjali svoja razmišljanja o gradu u kojem borave i žive. Međutim, razgovor bi se brzo usmjerio na teme nedostataka stanovanja u gradu, problema na koje nailazi gradska infrastruktura

osmišljena za manji broj korisnika, ugostiteljskih obrta, problema neprestane buke, uvijek otvorenih gradilišta, grada kada pljušti kiša. - Kao da grad ima bipo-

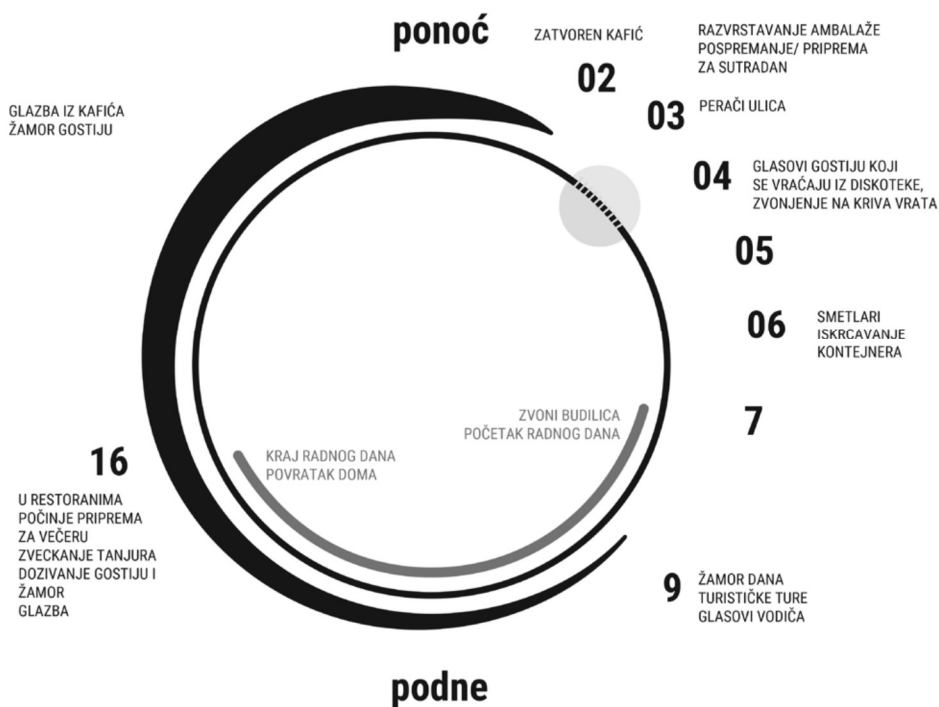
³ Poziv na sudjelovanje u prvoj fazi rada kroz razgovor o *idealnome gradu* bio je objavljen kanalima Art radionice *Lazareti*. Osim stanovnika, koji su se javili na poziv za razgovor, pitanje sam postavljala i prolaznicima na ulici u obliku svojevrsne blic-ankete. Teme, koje su se pojavile o razgovorima, odredile su smjer u kojemu se rad nastavio razvijati, a fragmenti razgovora okupljeni su u knjigu koja je sastavni dio *Hvala, a sad više ništa*.

larni poremećaj - u razgovorima je gradu postavljena dijagnoza. - Kad bi se taj narcizam malo smanjio, Dubrovnik bi bio puno ugodnije mjesto za život.

TO BI BILI PROBLEMI GRADA KOJI NEMA TA SREDSTVA, ALI DUBROVNIK IH IMA.

KIŠA, SVIBANJ 2017.

- Auti, okej, to je promet, to je... život. Ali vazda je neka torna, vazda je neka bušilica. Vazda netko nešto radi. Sad se grade apartmani za sljedeću sezonu. Učetverostručio se broj privatnih smještaja. Svatko ima nešto... mislim, imam i ja. Ali imaš jedan, nemaš deset.

Čini se da su trenutci prije zore gotovo jedini trenutci tišine.

U gradu se tišina osjeti između pranja ulice, odvoza smeća i dostave robe za novi radni dan. Ili u onih sat-dva tijekom noći, nakon što se zatvore kafići, a klubovi još rade, pa nitko nije krenuo kući i ne odzvanjaju još glasovi niti se čuju koraci po skalama. Turisti još nisu toliko pijani da bude stanovnike i zvone na krive stano-ve, izgubljeni u mreži sebi istih ulica.

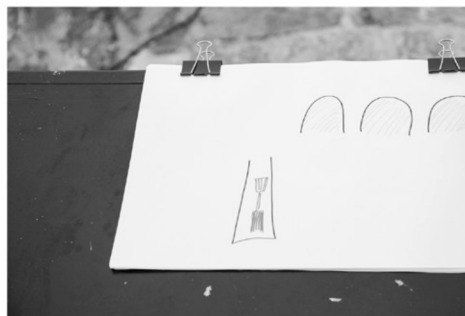
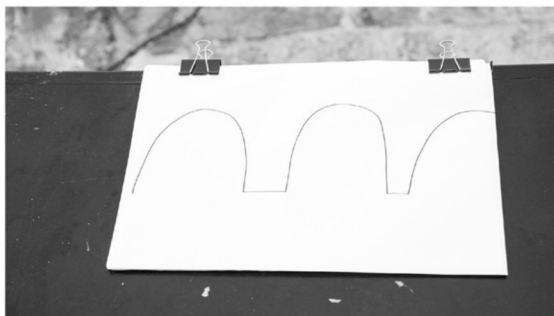
Sat vremena tišine dnevno za turističke sezone je 168 sati tišine u šest mjeseci.

S idejom da zabilježim tišinu u gradu, njezine zadnje trenutke, snimala sam zvuk na Stradunu u noći krajem ožujka. Čak i tada, dok se ništa drugo ne čuje, do mikrofona dopire zujanje bankomata, kojih je samo na Stradunu više od petnaest. Bijeli šum brujajućih kutija nadopunjavao se s onim frižidera iza zatvorenih lokala. Turizam je prisutan i izvan sezone, stavljen na čekanje i konzerviran u bijeli šum.

ODMOR. ODMOR PROSTORA.
ŽELIM DA SE OVAJ GRAD
ODMORI, DA SE OVAJ KAMEN
ODMORI, DA REČE: - A HVALA,
SAD VIŠE NIŠTA.

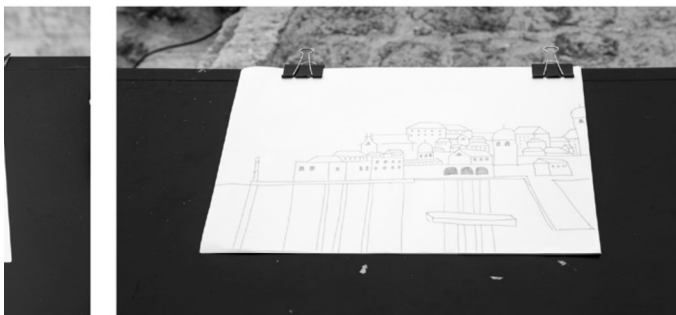
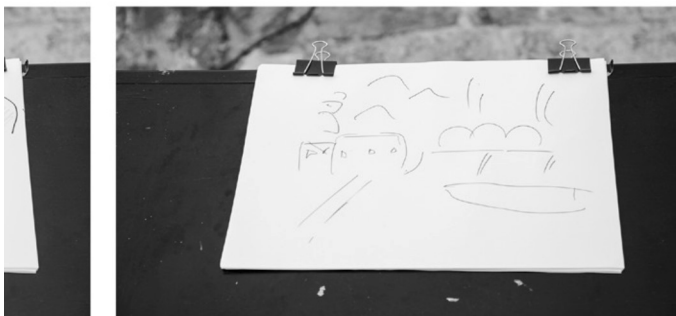
ZADNJI TRENUCI TIŠINE, 30. 3. 2017.

U jednoj od akcija koju smo organizirali tijekom boravka u Dubrovniku, prolaznici su zamoljeni da nacrtaju prvu asocijaciju na Dubrovnik, prvo što im pada na pamet na spomen grada u kojem žive. Dok bi turisti, privremeni posjetitelji, crtali more i hranu, crteži stanovnika najčešće bi sadržavali isti motiv – pogled na Porporelu i dubrovačka tri luka, kopiju onog najviše puta isticanog prizora Dubrovnika. Međutim, i taj je prizor kao scenografija udaljen od svakodnevnog života u gradu. Jedino je jedan dječak

nacrtao ovaj pogled nešto bliži svakodnevnom životu. Na njegovu crtežu bili su uprizoreni suncobrani i stolovi kafića. Jedini takav prikaz onoga što se čini kao suvremeni Dubrovnik, grad čiji prostor ispunjavaju privremene konstrukcije stolova, suncobrana, stolaca i šandova, pronašla sam u scenama koje su snimljene u Dubrovniku za potrebe bolivudske produkcije. Čini se da jedino Bollywood i djeca, ne noseći teret povijesti, mogu prikazati Dubrovnik točno onakav kakav je sada.

**MISLIM DA BI BILO KORISNO
DA SE NEŠTO DOGODI S TURIZMOM.
PAUZA NA PAR GODINA.
TO BI BILO BAŠ DOBRO, KAO
NEKO CJEPIVO, ŠOK TERAPIJICA.**

**I ONDA DA GA LJUDI POČNU
STVARNO VIDIT.
NE KAO NEKU MAŠINU ZA ZARADU
I NEŠTO ŠTO IM NE PRIPADA, NEGO:
VIDI STVARNO, JEBOTE, ĐE
MI ŽIVIMO.**